

Latweefchu Uuwifes.

Nr augstas Gewefchanas = Kummiffiones fiana un nowehlefchanu.

Nr. 35. Zettortdeenâ Imâ Septembara 1832.

Sinna no kahdas pagasta lahdes
Kursemmê.

Jau pahri par 14 gabdeem Kursemmes arraji preezajahs par faweem jauneem likkumeem, fo Keisera schehlafstiba teem irr dahwinajusi un lihds schim usturrejusi, un jo deenas jo wairak redsami tohp tee labbi augli, kas no schahs eetaifschanas zellahs. Jau tumschais lauschu prahts tohp appajisnohts, ir nabbadsinsch juht sawu zilwezigu gohdu, jau laudis eesahl muddigaki strahdaht, wairak pelnitees, jau tehwi un mahtes farwas behrnus leef labbaki eemahziht skohlâ, lai tee paleef par prahtneefkeem un gohda-zilwekeem, jau wairak zeeniti tohp semmes un basnizas likkumi un muhsu mihtli latweefchi atsifst, ka tas irr ihsta laime un ihstais meers, kad mehsh appaksch gudru un schehligu Keiseru un appaksch labbeem un gudreem likkumeem dsihwojam. Bet wehl dauds truhst, wehl ne eet wiffas mallas wifs pareisi. Gan dauds weetâs no semneefkeem ta ka no fungeem fuhdschets tohp par schahdu tahdu wainu pee tahs jaunâs eetaifschanas, no zitteem pateefigi, no zitteem nepateefigi, un arri ne warr leegtees, ka laudim dauds labbaki flahthos, ja teefas wihri un pagasta wezzaki wiffur prahtigaki un taifnaki buhtu, ja mulkestiba un mahnu tizziba ne stahwetu pretti wiffam labbam, ja pawalstneeki wairak ustizzetu faweem labbeem fungeem, un ja wiffi fungi wehl ta, ka wezzos laifos, arween ka tehwi gahdatu par faweem laudim. Lai schee taggadin arri brihwi irr, winni tomehr wehl nejehdfigi, winni wehl ne proht bes waddona eet, winni ne warr ar sawahru wahjahm azzim itt skaidri redseht. Bet wiffa zilweziga eetaifschana eesahkumâ nepilniga un muhsu mihtli latweefchi labpraht labbas mahzibas dsird un pee firds leef.

Gandrihs wiffur pasaulê warr redseht un to paschu warr ikkura draudse atrast; fur laudim maife un pahrtifschana pa pilnam, fur arri zelahs prahta gaischiba, labba behrnu audsinschana, fur paleef mahjas jaukafas, drehbes glihtakas, fur pamafam fuhd mulkestiba un mahnu tizziba, fur azzim redsoht aug tehwa semmes mihlestiba, fwehtas tizzibas zeenifschana un paklaufigs prahts. Un tas, kas laudis pa tahdu gohda zellu wadda un teem rahda, kahda wihse tee warroht par sawu labflahschanu paschi gahdaht, tahds irr gohdawihrs, zilweku ihstais draugs un lauschu mihletais un labbudarritais.

Kursemmê irr kahda Krohna lauschu draudse, kam ta leela un retti redsama laime irr, ka eefsch 21 gabdeem weens un tas patš labs, mihtligs un taifns funks par to walda — un ta preezajahs par schahs waldischanas labbeem augleem jo deenas jo wairak. Es warretu scho draudsi un winnas fungu ar wahrdu minneht, bet schis pateefi zeenijams funks ne mekledeams pasauligu gohdu labbak gribb fluffinam farwas appakschneekus aplainoht. Schahs Krohna draudses semneeki 1811ta gadda wehl bija leelos parrados, mahjas bija fliftas un laudis bija dsilli eegrimmschi semneeku netikkundos. Teem ne bija dauds lohpu, nei labbi sirgi, tee no magasihnes maifi nehme jau ap seemas fwehtkeem un ne paspehje farwu galwas naudu makfaht. Tad nahze wehl tas gruhtais karra gads 1812. Bet jau toreis tas gudrs un schehligs funks nogreese daschas gruhtibas no faweem laudim. Preefsch 26 gabdeem schee Krohna fainneeki bija dabujuschu pehz teefas spreeduma 3000 dahlberus; bet schi nauda tappe isballita starp fainneefkeem. Nu eesahze preezigas deenas, bet — eefsch 3 neddelahm schi nauda bija fahserta krogos, un netikku un schuhpu flaitls bija

wairotš un laudis wehl nabbagaki ne kà pa-
preefsch. Kaut jelle jau toreis gudri waldineeki
scho leelu naudu buhtu us augleem isdewuschi!
fur gan pa wissu Kurseimmi taggad baggatafa
draudse buhtu? — Vezh karra laika schim pa-
gastam tappe ismaksahs no Krohna 850 rubli
papihru naudas, par podwoddahm (schkuhtem),
fo tas 1807tã gaddã bija dewis. Tas taggad
walbidams funks ne isdallija wifs scho naudu,
jo daschi fainneeki, kam ta peenahktohs, jau bi-
ja nomirruschi. Gan laudis sawã nejehsibã
kurneja wehledami labpraht to sawãs rohkãs dab-
buht un istehreht, bet funks to ne lahwe. Tur
pretti wiasch no scheem rubleem aismaksaja pee
laika draudses galwasnaudu, un daschuris jau
preefsch laika un semneeki bes speeschanas pehz,
rubdeni un seemã, fanesse atkal to naudu. Nu
wairs ne bija strahpes nauda jamaksa. Jau
tas bija kunga gudribas labbi augli. Bet jau
toreis wiasch labpraht gribbeja scho naudu us
augleem isdoht, bet fainneeki to ne dsirdeht ne
gribbeja dsirdeht no bailibas, ka winna manta
ne sustu pagallam. Ta schi pagasta nauda pa-
likke arween neaugliga! No laika us laiku ta gan
tappe wairofa zaur zittu progomu (schkuhtu) nau-
du, bet tas ne bija leela manta.

Tanni 1819tã gaddã eefahze ta jauna semnee-
ku buhschana. Nu tee wissprãhtigaki un gohdi-
gaki zilweli tappe islassiti par teefas wihreem
un pagasta wezzakeem. Weeglaki nu fanahze
galwas nauda wissuwairak zaur to, ka ne kungi
wairs, bet pagasta teefa to salassija un ka tiklai
tee pagasta lohzekli, kas teescham warreja kaut
fo pelnitees, prohti no 14 lihbs 60 gaddeem, scho
naudu maksaja. Bahriuu manta ne tappe wairs
isgaisinata bet pee pagasta teefu nolikta, bet tah-
da nauda arri palikke bes augleem. Tas kun-
gam bija lohti schehl. Mufsu magasihne bija
wehl no wezzeem laikeem wairak labbiba, ne kã
wajadseja. Jo pee jaunã eetaisichanas tiklai
no 1817tã gaddã magasihnes labbiba tappe skai-
tita. Kas pahrak bija to funks pagastam par
labbu isdewe un tã atkal pulks naudas fanahze,
kas ne peederreja fainneekeem ween bet wissam
pagastam. Mufsu prãhtigs un gohdis funks
kãhdã deenã atnahze pee pagasta teefas un teize:

„Mihli behrni, man wajaga 500 fudr. rubli,
aisdohdeet man scho naudu us kahdu gaddu, es
jums wissu ar augleem riktigi atmaksaschu.“ —
Wissi zeete kluffi un kassija sawas galwas. —
„Nu, teize jo probjam tas funks, tas gan driht
tã isflattahs, ka ne tizzetu juhs man. Updoh-
majeet, ka jums eefsch mannam mantahm dees-
gan wehl paleef par kihlu, jau manni sirgi un
ratti wairak maksahs ne kã 500 rubli.“ — At-
kal kluffuzeeschana. — Nu pagasta wezzakais,
prãhtigs zilwels, isfauze: Ak, juhs mulkihfschi,
mulkihfschi! — un tas palihdseja. „Ko buhs
darriht, teize nu tee zitti teefas wihri un pagasta
wezzaki, sawam pascham kungam ne warr
leegt!“ — Un tã tee winnam eedewe 500 fudr.
rublus, sinams prett drohschu kwitti. Bet
wissur nu warreja dsirdeht laudis runnajam:
Mufsu nauda taggadin irr wehã! — Bet funks
noprake par scho naudu tuhda lin kahdu Widsem-
mes naudas grahmata (Pfandbrief) un tihfschi
2 gaddus ne fo ne maksaja pagastam. Tad nah-
ze wiasch kãhdã deenã pee pagasta teefas, nolikke
50 fudr. rublus us teefas galdu un teize: Es
jums pateizu par juhsu mihlestibu, ustizzibu un
paligu, schẽ jums tee augli no 2 gaddeem un schẽ
naudas weetã schi naudas grahmata, kas 500
fudr. rublus geld un kas jums ifgadd 25 rublus
neffihš. Schi naudas grahmata irr labbaka ne
kã schkihsta nauda, jo ta ne warr jums isgaisit
us ne kahdu wihsi, nedš zaur sagleem un laupita-
jeem, nedš zaur uhdens wilneem un ugguns leef-
mahm! — Tee kautini krattija sawas galwas,
apflattija un aptaustija scho grahmata no wis-
sahm mallahm un ne warreja saprast, kã tahda
masa lappa, jebfchu gan beesa, tif dauds nau-
das geldetu. Bet tee 50 weffeli fudr. rubli ap-
kluffinaja winnu bailibu un tee eefahze tizzeht,
jebfchu tee wehl ne redseja.

Ta nu peeaage schi nauda ar ifkatru gaddu.
No 500 ta bija augusi lihbs 550 un ifgadd wehl
25 rubli nahze klãht — un tee wezzi augli nesse
atkal sawus auglus. Pehrngadd wehl nahze
labba teefa naudas klãht, kad schi walstis — tã
kã wissas zittas, no Krohna dabbuja to maksu
par to labbibu, putraimu un seenu, fo ta 1812
gaddã Kreewu karra spehkeem bija dewusi.

Taggadin schinni braudsê 3 naudas lahdes irr.

I. Saimneeka lahde ar 900 fubr. rubteem, kas irr zehlfusees no wezzu progonu naudas.

II. Wiffa pagasta lahde ar 1293 fubr. rubteem, kas irr zehlfusees no pahrdoh-tas labbibas, kas pahrafi magasihne bija un no tahs maksas par to 1812tu gaddu.

III. Bahrinu lahde ar 1000 fubr. rubteem, kas, warrbuht, wairak ne ka simteem ziltweeem kohpâ peederr.

Wiffas trihs lahdes kohpâ turr 3193 fubr. rublus.

Ta usraudsischana, aprehkineschana, farakstischana un isdallischana tahs bahrinu lahdes tam fungam wifslleelakas puhleschanas darra, bet schis darbs winnam arri wiffwairak pateizibu un preeku nefs un laudis pee schahs naudas lahdes wiffu papreeksch irr mahzijschees ustizzeht fawam labbam un schehligam fungam un tehnam un to no wiffas firds swehtih. Jo dasch bahrinisch ka datta 40 rubli bija, pehz pabeigteem behrnu gaddeem 60 rublus un wairak dabbuja. Tee weenteefigi kautini stahweja tad ka apstulbuschi un ne warreja saprast, ka tas effoht notizzis. Jo wezzds laifds bahrinu mantas tappe isdallitas pee brahleem un raddeem, un kad bahrinisch bija peeaudsis, tad sirgs bija nosprahdsis, lohpi bija wezzi woi nokauti, labbiba bija apehsta, drehbes sawalkatas un nauda istehreta.

Pee eezelshanas un usraudsischanas schahs pagasta lahdes palihdseja un wehl taggad palihds zeenigam fungam tas gohdigs un ustizzigs teefas ffrihweris un tas pateek gohdigs un zeenihst pagasta wezzakais, kas no 1819ta gadda lihds schim jau 5ta reis us scho gohda aminatu irr islassihts. Lai Deews winnu wehl ilgi usturr lihds ar to schehligu un gudru fungu schai draudsei par ihstu laimi!

Mums leels preeks buhs, kad mehs dsirdefim, ka wehl wairak tahdi fungi un tahdas draudses Kursemme, Widsemme un Jggaumu semme effoht, un jo deenas jo wairak zeltoshs. Pee mums Kursemme jau augsti walbineeki irr pawehlejuschi no tahs naudas, ko schehligs Keisers

par 1812tu gaddu semneekem maksajis, wiffur pee Krohna laudim tahdas pagasta lahdes eezelt. Un pehz muhsu padohma wiffur warretu tahdas lahdes eetaisih, wiffuwairak tur, fur pilnas magasihnes irr. Wairak ka pufse ne tohp par gaddu isnemts un ta ohtra pufse un leelaka datta paleef wezza, fahf pelleht, tohp no schurfahm un pellehun ehsta. Kad nu ar waldischanas wehleschannu, fahda labba gadda, scho pufsi pahrdohstu un to naudu us augleem listu, tad magasihnei ne fahda sfahde bet pagastam leels labbums zeltoshs. Un kad teescham fahda neaugliga gadda leelaka wajjadsiba buhtu, un magasihne ne peetiftu, tad atkal warretu labbibu pirkt un laudis glahbt — zaur tahdu naudas grahmatu, kas zaur daschu gaddu augleem jau leelaka buhs palikkufi. Suhf fungi un laudis, gahdajeet par pagasta naudas lahdehm! —

Latweeschu dsceefmina.

1.

Latwiffi es dohmaju,
Brahlu fahpes fajuhtu;
Manna firds irr brahliga,
Katräm steigtees paliga.

2.

Zeeftirdibu eenihstu,
Dallu fawu frahjumu,
Zesalkuschu barrodams,
Zeslahpuschu dsirbidams.

3.

Deewabihjaschanas gohds
Katrai tantai tappe dohts,
Kas pehz winna tihfoja;
Ta irr manna augstiba.

4.

Kluffi neffu pahribu,
Kas man speesch par neteesu,
Eenaidneckam peedohdu,
Un tam labbu wehleju.

5.

Un kad baggats netaisneeks,
Kam irr zittus spaidiht preeks,
Sawds grehds leppojahs,
Tad firds gruhti nopuhschahs.

6.
Tad es Deewu firniigi
Veeluhdsu itt semmigi:
„Dohd man pahrtiſchyanu Deewõ,
„Bet ne angſti pazeltees.“

7.
„Gan ir ſemmes-mantaß gelb,
„Kad tahß prahthuß ne pahrpeld;
„Netti baggats walfo tahß,
„Kriſtigam kã peenahkãhß.“

8.
„Dohd man taiſni, meerigi,
„Pelniht ſawu maiſiti;
„Un fo ſweedri eemanto,
„Kai ir tuſſchus pameelo.“

9.
Un kad kahda leeziba
Fadohd man no tuwaka,
Taiſnibu tad rumaju,
Netaiſnibu eenihsu.

10.
Lai buht brãhlis, tehws jeb draugß,
Sweschinecks, kungs, kalps jeb ſtaugß,
Es no katra leezinu,
Skaidru Deewa taiſnibu.

11.
Schkelmi tã kã gohbigi,
Katrã tautã rohnami;
Es ne weenu ſmahdeju,
Katru labprãht zeeniju.

12.
Turki, ſchihdi, tſchiggani,
Kreewi, wahzi, latweeſchi,
Wiſſi effam brãhliſchi,
Weena tehwa rãdditi.

13.
Zittam augſta ſapraſchan',
Zittam maſak dohts kã man,
Zits us gohda krehflu fehſch,
Zittu nãbbãdſiba ſpeeſch.

14.
Gubruß labprãht eeklauſu,
Wãhjakuß, tohß pamãhju,
Wãldineekuß gohdaju,
Nãbbãdſinuß ſchẽhloju.

15.
Swefchõß darbõß ne tinnohß,
Sawã kahrtã peeturrohß,
Kurrã Deewõ man lizzis irr,
Echi man laimibu peeſchfirr.

16.
Un kad ehreſchki beedina,
Skunjas ſirdi nomohza,
Tad es Deewu peeminnu,
Tudãt atfal atſpirgſtu.

17.
Wiſch man ſauze: „tew buhß tẽ
Dſihwoht, ſchinni paſaulẽ,
Sweddrõß tew buhß pelnitees,
Tãiſnibã iſturretees.“

18.
Gan ar behdahm jakuttãhß,
Tãiſnibã kam jaturrãhß;
Drohſchi prohjam ſtaigaju,
Galla mehrki ſagaidu.

19.
Teizeet zittãß-tãuſinaß,
Kãß par Latweem noſmeejahß —
Kãß tã dſihwo Latwiſki,
Woi tee ne irr zilweki? —

£ l.

Teeſãß ſkuddinaſchanaß.

21mã Septemбера f. g. Kãlna muſchã pee Salbu
muſchãß (Frauenburg) ta atſtahta manta ta nomirru-
ſcha muſchãkunga Schienemann, prohti daſchadaß
pee mahju un muſchu buhſchanaß derrigãß leetas, au-
dekli, gultu drahnaß, drehbes u. t. j. pr. tapß us uh-
truppi pahrdohãß, kãß wiſſeem par ſinnu.

Kuldigãß aprinka teeſã, 19tã Auguſta 1832. 3
(Z. C.) Uſſeffers Heiking.
(Nr. 621.) Gũnther, ſiltchẽrß.

Us pawehleſchanu tahß Keiſeriſkãß Majeſteetes,
ta Patwaldineeka wiſſãß Kreewu Walſis 2c. 2c. 2c.,
tohp no Jaunaßpils pagãſta teeſãß wiſſi tee, kam kah-
daß taiſnãß praſſiſchanaß pee tahß atſtahtaß mantãß ta
nomirruſcha Anneßmuſchãß ſaimneeka Kuhru Frizza
buhſtu, uſãizinaſi, lai tee ar ſawãhm praſſiſchanahm
lihdß 16to September f. g. pee Jaunaßpils pagãſta tee-
ſãß woi paſchi woi zaur weetneekẽem peeteizãhß, un ſawu
taiſnibu peerahda. Jaunaßpilli, 19tã Auguſta 1832. 3
(Z. C.) Umer Didriks, pagãſta wezzãkãis.
(Nr. 29.) Horſt, pagãſta teeſãß ſtrihweris.

ſ ſ t z u d r u c k e n e r l a u b t .

Im Namen der Civiloberverwaltung der Ostseeprovinzen. Regierung=Uſſeffor Dieberichß, für den Cenſor.
No. 347.